

Andrea Šulcová

Resumé

Karel Kálal (1860–1930). Materiální a myšlenkový svět příslušníka „střední vrstvy“ na přelomu 19. a 20. století

Předkládaná studie se snaží přiblížit materiální a myšlenkový svět Karla Kálala, příslušníka středních vrstev žijícího na přelomu 19. a 20. století. Karel Kálal (1860–1930) byl ve své době poměrně známou osobností veřejného života a to hlavně díky své aktivitě v rámci slovákofilského hnutí a rozsáhlé publicistické a literární činnosti s pedagogickou, slovákofilskou a etickou tematikou. Jeho životní osudy nám díky zvolenému přístupu výkladu – sociální biografie – umožnily klást si obecné otázky současné historiografie a zároveň zachovat prostor pro Kálalovu individualitu.

Kálalova pozůstalost uložená v Literárním archivu Památníku národního písemnictví umožnila částečně rekonstruovat, jakým způsobem byly získávány a vynakládány peněžní prostředky v jeho rodině. Na základě rozboru struktury Kálalových výdajů lze demonstrovat také základní životní postoje a hodnotový systém příslušníka střední vrstvy, ve kterém ústřední roli zaujímá finanční stabilita rodiny, zdraví a vzdělání.

Kálalův životní názor čerpá z několika myšlenkových zdrojů – Tolstého filosofie nenásilí, Masarykovy humanity a Husova smyslu pro pravdu – a opírá se o pojmy „pravda, láska a zdraví“. Jeho „filosofická koncepce“ prostupuje celým jeho životem, projevuje se např. v jeho abstinenzismu, vnímáme ji jako „poselství“ většiny jeho literárních děl a v neposlední řadě ji ve formě společenského ideálu uplatňuje při výchově svých žáků i vlastních dětí.

Zusammenfassung

Karel Kálal (1860–1930). Die materielle und Gedankenwelt eines Mitgliedes des „Mittelstandes“ um die Wende des 19. und 20. Jahrhunderts.

Die vorgelegte Studie möchte dem Leser die materielle und Gedankenwelt Karel Kálals, eines Mitgliedes des Mittelstandes, der um Wende des 19. und 20. Jahrhunderts lebte, näher bringen. Karel Kálal (1860–1930) war seiner Zeit eine relativ bekannte Persönlichkeit des öffentlichen Lebens und zwar dank seiner Aktivität im Rahmen der slowakophilen Bewegung und der umfangreichen publizistischen und literarischen Tätigkeit mit der pädagogischen, slowakophilen und ethischen Thematik. Sein Lebensschicksal ermöglichte uns dank erwählten Herantretens der Erläuterung – der Sozialbiographie –, sich die allgemeinen Fragen der gegenwärtigen Historiographie zu stellen und gleichzeitig den Rahmen für Kálals Individualität zu wahren.

Kálals Nachlass, bewahrt im Literarischen Archiv des Museums des Nationalen Schrifttums, ermöglichte eine teilweise Rekonstruktion, wie die Finanzmittel in seiner Familie gewonnen und ausgegeben wurden. Auf Grund der Analyse der Struktur Kálals Ausgaben kann man auch demonstrieren die Lebensgrundstellungen und das Wertsystem eines Mitgliedes des Mittelstandes, in dem die Finanzstabilität der Familie, Gesundheit und Ausbildung die Zentralrolle spielen.

Die Lebensanschauung Kálals schöpfte aus einigen Gedankenquellen – aus der Philosophie der Ungewalt von Tolstoi, aus Masaryks Humanität und dem Wahrheitssinn von Huss – und stützte sich auf die Begriffe „Wahrheit, Liebe und Gesundheit“. Seine „philosophische Konzeption“ durchdringt sein ganzes Leben, kommt z. B. in seiner Abstinenz an den Tag, man nimmt sie als die „Botschaft“ der meisten seinen literarischen Werke wahr und nicht in der letzten Reihe führt man sie in der Form des gesellschaftlichen Ideals bei der Erziehung seiner Schüler und eigenen Kinder an.